

Når nettene blir korte og varmen setter inn

Tekst og foto: Lars Nilssen

Stokkmaur på vannet trigger de største gutta og de feteste damene i klassen. Og når vannenes bjessinger har lyst på mat, forsvinner de mindre.

JEG BLADDE OVER TIL side 123. Var kommet akkurat så langt inn i storyen at Blomquist begynte å ta skikkelig grep om fokuset mitt. Var i ferd med å skjønne hvorfor boka «Menn som hater kvinner» gikk som en farsott over hele Skandinavia. Tre setninger inn i side 124 skjedde det imidlertid noe som gjorde mord, brilliant dramaturgi og pirrende beskrivelse av en ung pønkete jente, til uvesentligheter. En stokkmaur med vinger deiset ned midt mellom setningene. Den kravlet keitete og svær mellom linjene, prøvde å komme seg opp og bort fra den svenske krimmen, men skled snart ubehjelpelig ned i bokas midtskill. To sekunder senere hører jeg et skval fra motsatt bredd, et plask som minnet om da Pettern tok bomba fra femmeren på Ingierstrand sist sommer det var like varmt som nå. Jeg skjønnte straks at noe stort var på gang, og at jeg hadde langt viktigere oppgaver foran meg enn å vikle meg dypere inn i en fiktiv mordfloke.

DET VAR SISTE UKE i juni. Uka som for oss ørretfiskere, som har et oppheng i dalstrøkene på Østlandet, er den helligste av dem alle. I normale somre er det først da flommene har lagt seg, forholdene har stabilisert seg, og det kan forventes mer enn bare rhodani på døgnfluefronten. Vårfluene er som regel igang, maur og andre landbaserte insekter er ikke uvanlig og fjærmyggen er en stabil venn i nøden om alt annet skal svikte. Bordet er dekket. Men det hjelper lite at serviset er sirlig dandert på nyrstrøken duk, om gjestene ikke kommer fordi det er så varmt at de velger å dra på stranda isteden for å dukke opp til middag som avtalt.

Det var den heftigste hetebølgen i Sør-Norge på flere tiår. Ikke en sky på himmelen. Lufta sto stille. Termometeret pendlet mellom 22 og 35 grader, og vanntemperaturen steg med halvannen grad i døgnet. De to første kveldene hadde vi et artig finfiske på

fjærmyggspisende røyer, som stimet i overflaten midtjords i stor fart i timene før midnatt. Jeg debuterte som bellyboatfisker, og skal jeg være ærlig var det faktisk akkurat så moro, annerledes, effektivt og utfordrende som Bjarne, TatoGeir og Psykopaten har påstått i årevis. Det hjalp selvsagt at røyene vi fisket på var dobbelt så store som sine brødre og søstre i Nordmarka. Men det var det å måtte forholde seg i ro og mak til omgivelsene, stole på at du hadde lagt deg i rett posisjon når stimen kom, som gjorde meg frelst. Uten svømmeføtter og ringer hadde vi dessuten vært sjanseløse. Sommerkveldsvakende røyer liker seg langt utpå, og selv en verdensmester i casting hadde ikke rukket en eneste fisk på Rasletjennet den uka vi camperte langs bredden.

Men snart var også kveldsvakene historie. Røyene gidder ikke å bevege seg i overflaten når det blir badetemperatur, og de få ørretene som visstnok bodde i vannet, hadde andre steder å plukke føden sin enn på overflaten. Men vakkert var det. Det lillarosa lyset skapte en ramme rundt nettene på verandaen, som gjorde det lett å skjønne hvorfor de naturromantiske malerne på slutten av 1800-tallet elsket det skandinaviske sommerlyset. Og vi satt midt i paradiset. Bjarne hadde sett seg lei på teltliv og venting på stubber og steiner. Han hadde leid ei koie med en veranda stor som en danseplattning. At den i tillegg sto på påler godt uti vannet, gjorde oss til gjester med orkesterplass. Vi lyttet etter klunkevak, men den eneste musikken vi hørte var summing av mygg, et og annet fuglekvitte og noen glassklirr i ny og ne.

I motsetning til juniturene de siste årene, var vi ikke lenger unna sivilisasjonen enn at både mobiltelefon og verdensveven funket. Vi kunne dermed følge været time for time. Men det hadde liten hensikt. Både Yr og Storm meldte vedvarende stillstand

og varme, og det tok ikke mange dagene før jeg hadde omdefinert turen fra fiske til badeferie. Å sitte i kortbuksa med vannet som spill foran seg og lese krim, var nesten like bra som å sitte med kikkerten og speide etter vak. At petri brødre i øst og vest meldte om elendig fiske over hele fjøla, gjorde også sitt til å bedre humøret, som ellers hadde vært i fritt fall. Egen lykke er vel og bra, men andres fiasko er heller ikke å forakte.

DET TOK IKKE MANGE sekundene før bokmauren ble etterfulgt av flere. Snart kravlet det fire eksemplarer på bordet foran meg. Jeg ble sittende som paralyseret og titte på dem. De er så store at de på en måte ikke hører hjemme her i Norge. De skulle heller bodd i Amazonas eller der omkring. Men da det andre drønnet fra motsatt bredd forårsaket vakringer store som bølger, ble jeg vekket fra funderingene, kom meg i vaderne i en fei og luntet snart i godt driv rundt vika, som den kommende timen skulle gi meg mitt livs største fiskeopplevelse.

Jeg snek meg på pantervis ned mot bredden der fisken hadde vaket. Fortsatt lå det bobler igjen på overflaten bare to meter fra land. Jeg satte meg ned og tittet, hjertefrekvensen ville liksom ikke avta. Langs land lå det flere kjempemaure og kravlet sine siste sprell. Jeg hadde akkurat rukket å irritere meg over at de alle som en lå eksponert der det ikke var mer enn halvmetere dypt, da et nytt plask ikke akkurat påvirket pulsen i roligere retning. Utenfor sivaksene innerst i vika der jeg hadde passert fem minutter tidligere (dog på betryggende avstand fra bredden), skjedde det igjen. Først nektet jeg å tro at det kunne være ørret. Hvordan kunne en så svær ørret vake der inne? Hele bukta var så grunn som et badebasseng for småbarn. Dette, sammen med en overflate

MIDDAG: En fantastisk fisk og en fantastisk opplevelse

«Etter to 40 meters utras og nerver og muskler i høyspenn i begge ender av snøret, vant jeg kampen.»

HER ER DET: Så kan du jo prøve å finne fram ...

som et speil og hvit sandbunn, skulle tilsi at stor fisk ikke fant det for godt å rote rundt i slike omgivelser på høylys dag. Men neida. Like etter sprøytevaket det igjen på samme vis, nå ti meter bortenfor. Er det en ting som får store ørreter til å droppe alt som har med forsiktig oppførsel å gjøre, er det stokkmaur – og til en viss grad vulgata.

Jeg kom meg i posisjon, snek meg et par forsiktig skritt ut fra bredden for å få bedre oversikt, og da skjedd det igjen – nå 20 meter over mot den andre bredden. Gaplask! Puh! Trolig var det den samme fisken; typisk for storerer at de patruljerer lange strekninger når de først er i gang. Jeg vurderte å følge etter, men erfaringen min fra tilsvarende situasjoner fikk meg til å bli. Ofte kommer slike fisker tilbake og tar den samme runden på ny, iallfall hvis det fortsatt er mat å plukke. Og det var nok maur langs land til opptil flere munnfuller. Dessuten var det en ting som kunne ødelegge alle sjansene mine; at fisken ble skremt. Sjansene for det var mildt sagt store.

PÅ PELIKANVIS VADET JEG meg fire meter ut på grunna; trengte såpass armslag både m.h.t. baksleng og for å få full oversikt. Jeg var avhengig av å se fisken før jeg kastet på den. Blindkast var uaktuelt. Med den hastigheten

denne søkte rundt etter godiser på overflaten, var ett presist kast avgjørende. Trolig fikk jeg bare en sjanse.

Pulsen peaket videre oppover. Var kanskje oppe i 150 uten at jeg beveget så mye som en hånd. Utrolig hva fokus, adrenalin og forventninger kan forårsake av økt hjerterefreknens. Patruljerings teorien viste seg å holde stikk. Snart kom den svømmende mot meg i godt driv i retning sivet, der den hadde vist seg tidligere. Den så mindre ut enn vakene skulle tilsi. Var det den samme? Samme kunne det være. Utvilsomt en gjev ørret uansett. Dessuten har jeg blitt lurt av dette før: Fisk du ser i vannet er ofte langt større enn øyet ditt oppfatter den som. Fisken var uten tvil på hugget, beveget seg like under filmen, svingende fram og tilbake med hodet, scannet overflaten. Den ville garantert ta om jeg bare fikk lagt flua innenfor synsfeltet. Det var et enkelt kast, maks seks meter, og da flua landet halvannen meter til høyre foran fisken, fattet den umiddelbar interesse.

Selv en mort hadde blitt skeptisk til hva som skjedde de påfølgende tre sekundene. I det steringen (å jada, da den skiftet retning og jeg så siden på den, var det ingen tvil) nærmet seg, skjønnte jeg at noe fatalt var på gang. Imitasjonen min var i ferd med å synke, og en stokkmaur drukner

aldri bare noen få sekunder etter at den har havnet på vannet. Æremulig! Være så klønete å ikke ha impregnert flua! Da fisken var en halv armlengde unna, sank kreasjonen min sakte ned under overflatefilmen, akkurat nok til at fisken fattet mistanke, skiftet retning og pendlet rolig videre – tilsynelatende verken skremt eller forvirret.

Minuttet senere var den oppe 15 meter i retning der den hadde vist seg første gangen. Tilbake sto jeg mer irritert over egen mangel på nøyaktighet enn noen gang.

MEN SKJEBNEN VILLE DET slik at jeg skulle få en ny sjanse. For fisken bestemte seg for å ta en ny runde, og da den kom tilbake var både utstyret og hodet mitt klart for fight. (For øvrig en guds lykke at den ikke tok ved første anledning. Det hører med til historien at jeg i iverens hete heller ikke hadde sjekket fortommen min ... og den hadde ikke tålt rare utraset). Det var som å spole tilbake 10 minutter i tid. Den største ørreten jeg har vært i nærheten av i Sør-Norge nølte ikke et sekund da den nyimpregnerte flua landet noen meter foran nebbet på den.

De neste ti minuttene var som å være på laksefiske, med det til forskjell at fortomstykkelles min ikke akkurat egnet seg til

å vinsje dyret inn, og håven var, for å sitere Lars Lent, *En Bærumshov* – en liten sak uten langt skaft, beregnet på fisk av langt mindre kaliber enn dette.

Etter to 40 meters utras og nerver og muskler i høyspenn i begge ender av snøret, vant jeg kampen. Hylet mitt da jeg omsider fikk tredd hovmaskene over hodet på kjempen, kunne trolig høres helt til Røros, men heldigvis var det mange som fikk solstikk denne dagen, og denne tilstanden kan visstnok forårsake både skrik og skrål.

Det tok et par døgn før jeg klarte å returnere til Stieg Larssons verden. Vissheten om at det kunne skje undere selv på høylys dag, gjorde at jeg til stadighet hadde et skråblikk mot vannspeilet. Men stokkmaursvermingen var over for i år. Da vi satte oss i bilen tre dager senere, var det i tillegg til tre øyer mellom 8 hg og 1,2 kg, kun en ørret notert som fanget i fiskedagboka. Den veide til gjengjeld 2,7 kilo og skulle fortæres med andektighet under årets førjulslag i Skogfisklosjen ●

Stokkmaur

Kjennetegn og adferd

Du skal ha griseflaks om du treffer den virkelige stokkmaursvermingen, men om du gjør det, kan du forvente et fantastisk fiske.

STOKKMAUR (CAMPONOTUS SP.) ER

Norges største maur. Dronningene kan bli 18 mm lange. Størrelsen på arbeiderne varierer fra 5–14 mm. De minste kan forveksles med arbeidere av rød skogsmaur. Disse har imidlertid rødt og svart hode, mens stokkmaurens er helt svart. Ryggen er humpete på skogsmaur, mens den er jevnt krummet hos stokkmaur.

De etablerer som regel koloniene sine i gamle og døde trær og stubber, hvor de gnager ut ganger. De spiser ikke treverket, men går ut om natta for å finne nektar og plantesaft, eller melke bladlus for sukksaft. Bladlusene er maurens «buskap» – mauren passer på bladlusene, og får sukksaft igjen for strevet. Det hender de bygger kolonier også nede i skogbunnen.

Et stokkmaursamfunnet kan bestå av mange tusen individer.

Svermingene er intense og varer sjelden mer enn en time. De forekommer oftest når forholdene er ekstremt lite fishy; etter flere dager med stekende hete. Istedenfor å ta på vingene morgen eller kveld, de tidene på døgnet vi fiskere øyner et lite håp av aktivitet i tropeheten, velger de gjerne tidlig ettermiddag som hyrdestund. Det er hanner og unge dronninger som er ute og parer seg. Etter paringen dør hannene og mange av dem havner på vann og tjem hvor de gjør sine siste spill i overflaten. Brutale greier, men det finnes verre måter å dø på enn å pare seg i hjel.

Stokkmaursverminger kommer alltid som et sjokk, og de forekommer gjerne på samme dag og klokkeslett over store geografiske områder.

Selv om du er ute mye i perioden rundt St. Hans, skal du ha griseflaks om du i et fiskerliv treffer stokkmaurblink mer enn hvert skuddår. Forrige gangen jeg var i nærkontakt med fenomenet, var en junidag i Nordmarka for åtte år siden. På en sprakende telefonlinje fra Enebakk meldte Kåre den samme ettermiddagen jeg gjorde storeslem i langvika på Katnosa, om sitt livs stokkmauropplevelse, og det selv om han befant seg ti mil og 400 høydemeter lavere. Et titalls øreter, alle godt over tre merker, hadde gått bananas med enorme sprøytevak midtjords i Børtervann. Ballet hadde pågått en halv time. Senere på ettermiddagen meldte Knut om høylydt vakorgie innerst i nordenden på Grønmlivannet i Lillomarka. Han hadde bakset seg fram i krattet, knukket stanga på vei inn til vika der fiskene vaket som gale. Etter å ha spillet stanga med en rognkjepp, var det bare en fisk som fortsatt mesket seg i de få maurene som lå igjen. Den viste seg til gjengjeld å veie 970 gram. Tidligere hadde ingen av oss verken sett eller hørt om ørreter større enn 320 gram herfra.

Hvorfor dronningen er så stor?

Etter at hun har flydd ut for å danne en ny koloni, spiser dronningen nesten ikke på et år! Hele vinteren sover hun, og om våren må hun bygge bol, legge egg og fostre opp de første arbeiderlarvene helt alene. Hun går ikke ut og spiser, og tærer bare på kroppen sin. Ikke nok med det: Hun mater larvene med en væske som hun gulper opp! Ikke rart det lønner seg å være stor og ha mye å tære på når du skal ut å etablere deg. ●

Påls stokkmaur

Pål Hedenstad er en av Norges mest kjente fluebindere. Her er hans variant av stoor stokkmaur.

CDC stokkmaur

VED Å VELGE EN svakt buet krok oppnår du bedre styrke enn en langskaftet tradisjonell tørrfluekrok. Et viktig moment ettersom dette er en av de insektene som får de største fiskene til å fatte interesse for det som ligger på vannflaten. Impregnert med Water Shed eller tilsvarende flyter flua svært godt og vil f. eks tåle mange rullekast.

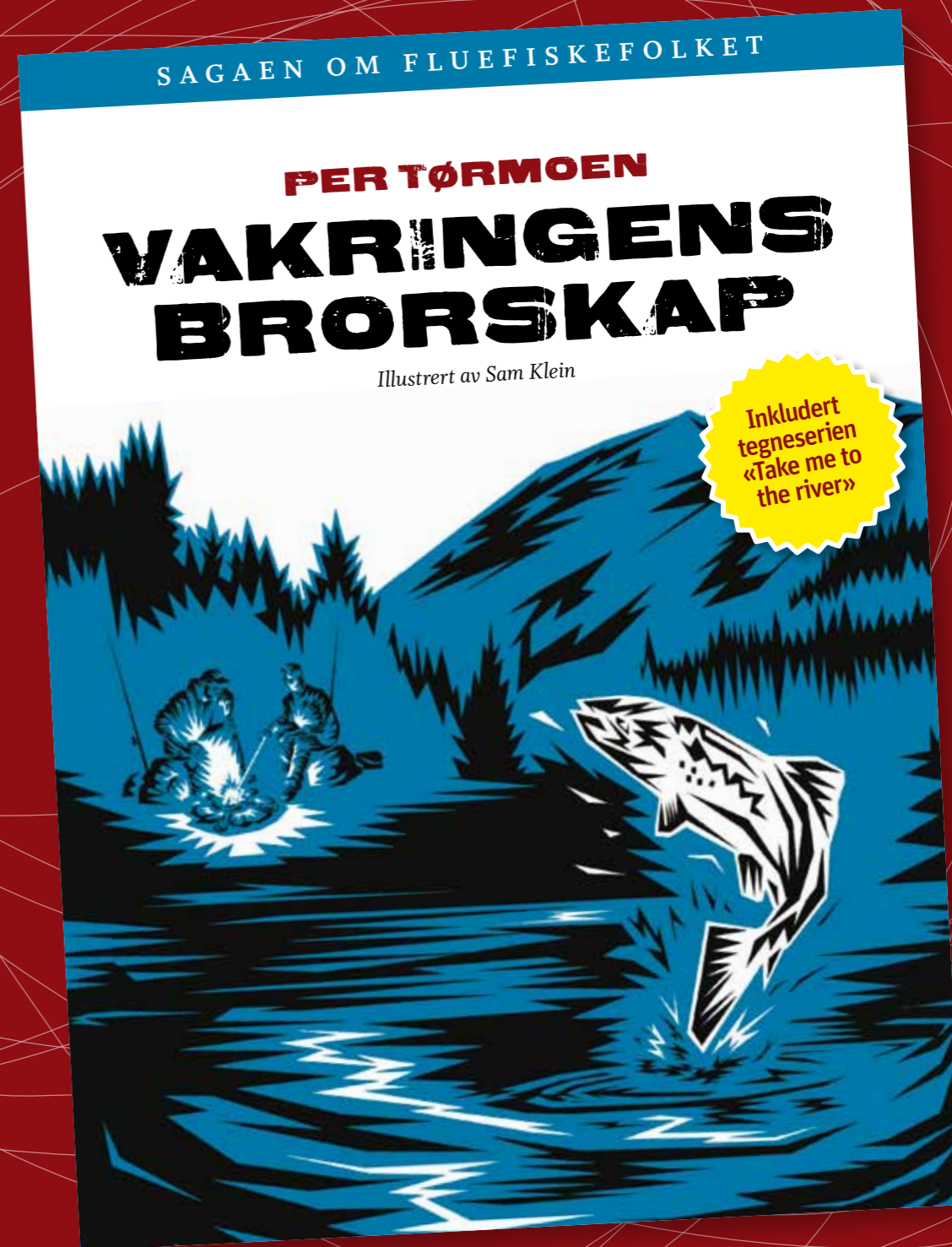
FOTO: TERJE HESTAD

FOTO: TERJE HESTAD

Krok: TMC 2312, str. 10
Bindetråd: Sort
Bakkropp: Sort dubbing
Lokk over bakkropp: Cdc, nat. merk gråbrun
Hackle: Høne, sort
Vinge: Cdc, nat. gråbrun. 1 eller 2 stk.
Fremkropp: Sort dubbing

ÅRETS MORSOMSTE FLUEFISKEBOK!

Fåes kjøpt hos Narvesen, Mix, Statoil med flere fra mai 2010.
 Kan også bestilles på e-post: info@milli.no. Kun kr 159 + porto.

EN BOK FRA

Fluefiske
2010